

ภัยเงียบใต้ผืนดิน: วิกฤตไฟป่าพรุภาคใต้ตอนล่าง

รายงานสถานการณ์และการเตือนภัยทางสังคม ปี 2569 ฉบับที่ 4
จัดทำโดยสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 11

วิกฤตเอลนีโญ ปี 2569: สัญญาณเตือนจากปลายด้ามขวาน

+15%

เพิ่มขึ้นจากปีก่อน
ตัวเลขจุดความร้อน (Hotspots)
ที่เพิ่มขึ้นในภาคใต้ตอนล่างช่วงเดือน
มี.ค.-พ.ค. 2569

ความร้อนและภัยแล้งที่ยาวนาน ทำให้ความเสี่ยงเปลี่ยนผ่านจากภาคเหนือ
ลงสู่การสะสมเชื้อเพลิงในพื้นที่ภาคใต้

ความแตกต่างที่ทำให้ไฟป่าภาคใต้รับมือยากกว่า

ไฟป่าภาคเหนือ		ไฟป่าภาคใต้ตอนล่าง	
	ใบไม้แห้งและกิ่งไม้บนผิวดิน		ชั้นซากพืชและอินทรีย์วัตถุที่ทับถมหนาแน่นใน 'ป่าพรุ'
	ไฟเรือนยอดและผิวดิน (Crown & Surface Fire)		ไฟใต้ดิน (Ground Fire) ลุกลามลงใต้ชั้นผิวดิน
	ควันขี้เถ้าและฝุ่นละอองทั่วไป		ควันหนาแน่นสูงและมี 'สารประกอบซัลเฟอร์สูง'
	ดับได้ด้วยการฉีดน้ำบนผิวดินและทำแนวกันไฟ		ยากต่อการควบคุม ดับแล้วปะทุใหม่ได้ตลอดเวลา หากน้ำใต้ดินไม่เพียงพอ
			
			
			
			

เจาะลึกกลไก ‘ไฟใต้ดิน’: เมื่อน้ำลด ภัยร้ายก็ตื่นขึ้น

ผิวดิน: ดูแล้งแตกกระแหง
มีคว้นซึมออกเพียงเล็กน้อย
(ทำให้ประเมินความรุนแรงต่ำกว่าจริง)

ชั้นซากพืช (Dried Peat Layer):
อินทรีย์วัตถุที่แห้งสนิท กลายเป็นเชื้อเพลิงชั้นดี

ไฟใต้ดิน (Smoldering Embers):
ลุกลามเป็นวงกว้างอยู่ใต้ดิน ดับยากและพร้อมปะทุทุกเมื่อ

ระดับน้ำใต้ดิน: ลดต่ำลงกว่า 30-50 ซม.
จากผิวดินในช่วงหน้าแล้ง ซึ่งเป็นปัจจัยวิกฤต

Key Takeaway: การฉีดน้ำดับไฟบนผิวดินเพียงอย่างเดียว
ไม่สามารถหยุดไฟที่ลุกลามอยู่ใต้ดินได้

สมการการเกิดไฟป่าพรุ: ต้นตอจากคน ธรรมชาติเร่งปฏิกิริยา

[ตัวจุดประกาย]
ฝีมือมนุษย์ (>90%)

ไฟไม่ได้เกิดจากฟ้าผ่าหรือ
กิ่งไม้เสียดสี แต่เกิดจาก
การกระทำของมนุษย์

[ตัวเร่งปฏิกิริยา]
ปัจจัยธรรมชาติ

- **ระดับน้ำใต้ดินลดลง:**
แหล่งน้ำแห้งขอด
ดับไฟล่าช้า
- **กระแสนมรสุม:**
พัดพาลูกไฟ (Embers)
ข้ามแนวกันไฟ

[ผลลัพธ์]

วิกฤตไฟใต้ดินที่
ควบคุมไม่ได้

4 พฤติกรรมมนุษย์: ต้นตอที่แท้จริงของการเกิดไฟกว่า 90%

1. การเตรียมพื้นที่เกษตรกรรม (อันดับ 1)

เผากำจัดวัชพืชหรือเริ่มขอบป่าพรุ แต่ไฟลามเข้าชั้นดินอินทรีย์ที่แห้งและติดไฟง่าย

2. การล่าสัตว์และหาของป่า

จุดไฟไล่สัตว์, รบคว้นเก็บน้ำผึ้ง, หรือเผาเพื่อกระตุ้นให้พืชพื้นบ้านแตกยอดใหม่

3. การบุกรุกและถือครองที่ดิน

เจตนาจุดไฟเผาให้ป่าพรุเสื่อมสภาพ เพื่อจับจองพื้นที่ทำกินและเปลี่ยนสภาพป่าอย่างผิดกฎหมาย

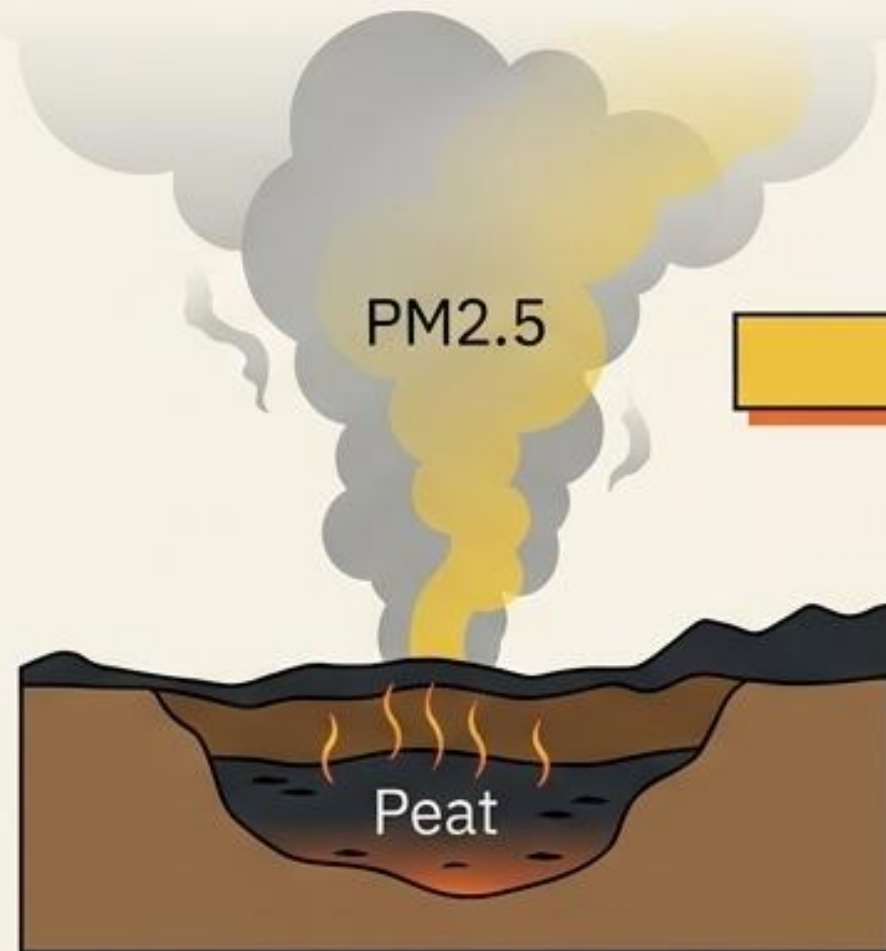
4. ความประมาทเลินเล่อ

ทิ้งก้นบุหรี่ริมทาง หรือจุดไฟประกอบอาหารในป่าแล้วดับไม่สนิท

ภัยเงียบจากควันไฟ

Impact Journey

Source: ฝุ่นควันจากป่าพรุ
(หนาแน่นสูง + มีสารประกอบซิลเฟอร์)

เด็กและผู้มีโรคประจำตัว:
หายใจลำบาก หอบหืดกำเริบจับพ่น

ผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียง:
ประสบความยากลำบากอย่างหนัก
ในการอพยพหนีภัย

การเข้าถึงข้อมูล:
กลุ่มเปราะบางมักเข้าถึงข้อมูลเตือนภัย
ได้น้อยที่สุด ทำให้รับมือไม่ทันการ

มลพิษทางอากาศจากไฟใต้ดิน ทำลายทัศนวิสัยการสัญจร และสร้างผลกระทบต่อระบบทางเดินหายใจรุนแรงกว่าไฟป่าทั่วไป

เปลี่ยนมุมมอง: จากปัญหาป่าไม้ สู่ 'ภัยความมั่นคงทางสุขภาพ'

มุมมองเดิม

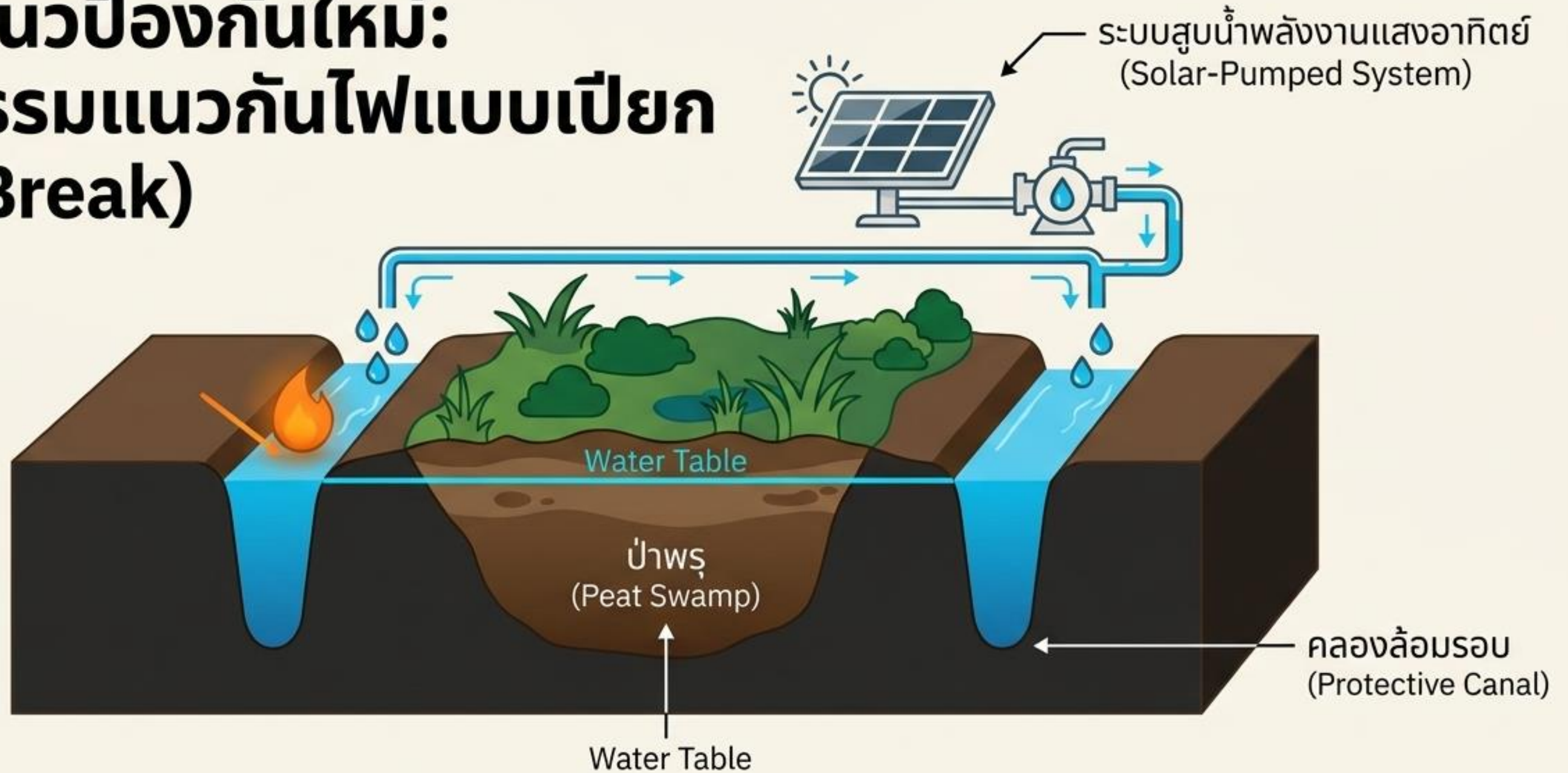
- **สถานะ:** ปัญหาสิ่งแวดล้อมตามฤดูกาล
- **วิธีการ:** ตั้งรับ ดับไฟเมื่อเกิดเหตุ
- **กลไก:** จัดการป่าไม้

กระบวนทัศน์ใหม่

- **สถานะ:** ภัยความมั่นคงทางสุขภาพและเศรษฐกิจ
- **วิธีการ:** เชิงรุก 'บริหารจัดการน้ำ' และปรับพฤติกรรมชุมชน
- **กลไก:** บูรณาการนโยบายระดับโครงสร้าง

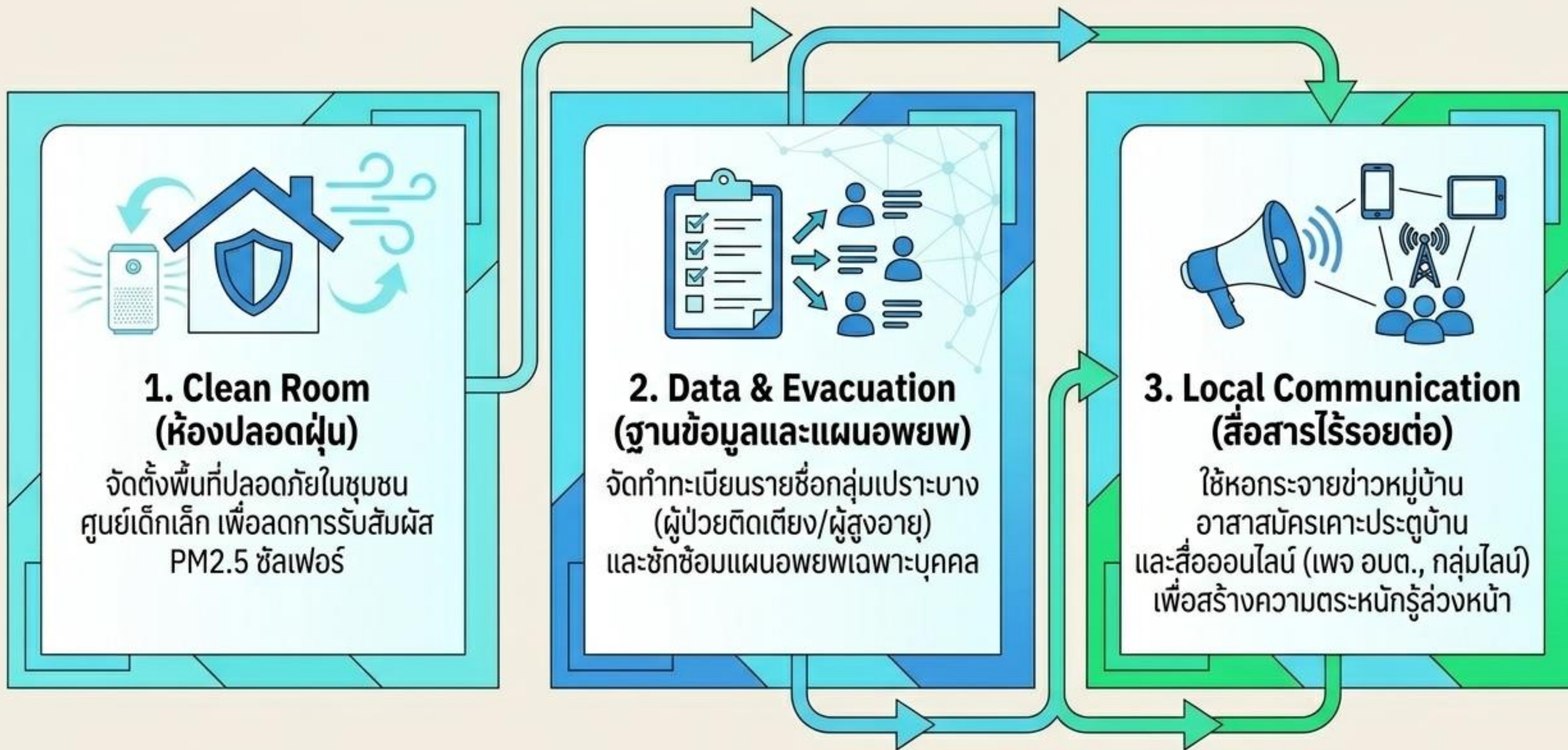
การดับไฟคือการแก้ปัญหาเหตุ หัวใจของการแก้ปัญหาคือ
'Keep the forest wet' (รักษาป่าให้เปียก)

สร้างแนวป้องกันใหม่: นวัตกรรมแนวกันไฟแบบเปียก (Wet Break)

Key Mechanism: แทนที่จะวางป่าเพื่อทำแนวกันไฟแบบเดิม
การทำ Wet Break คือการรักษาระดับน้ำใต้ดินไม่ให้ลดต่ำกว่าจุดวิกฤต (30-50 ซม.) ชัดขวางการเกิดไฟใต้ดิน

การรับมือระดับชุมชนเพื่อปกป้องลมหายใจ

5 เสาหลักเชิงนโยบายเพื่อแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน

ร่วมเป็นหูเป็นตา หยุดยั้งไฟใต้ดินก่อนลุกลาม

หากพบควันไฟพุ่งออกจากพื้นดิน
หรือเหตุไฟไหม้ป่าพรุ โปรดแจ้งทันที
(ตลอด 24 ชั่วโมง)

1784

สายด่วนกรมป้องกันและ
บรรเทาสาธารณภัย (ปภ.)

1362

สายด่วนพิทักษ์ป่า

การปกป้องป่าพรุภาคใต้ คือการปกป้องสุขภาพและลมหายใจของพวกเราทุกคน